

STANDARDIZÁLT HALÁLOZÁSI ARÁNYSZÁM

Amennyiben különböző népségek halálozási viszonyait kívánjuk összehasonlítani, mindenképpen figyelembe kell vennünk, hogy minden népesség korösszetétele más. A standardizált halálozási arányszám azt a halandóságot mutatja, amely a vizsgált térségben akkor lenne megfigyelhető, ha népességének összetétele ugyanolyan volna, mint a standardul választott népességé. A standardizálás tehát egyfajta kiigazítást célzó eljárás. Általánosságban a kormegoszlások eltéréseiből származó különbségek korrigálására szokták alkalmazni, de egyéb tényezők kiigazítására is alkalmas lehet (így korcsoport szerinti standardizáláson túl például nem szerinti eltérésekre is elvégezhető az eljárás). A standardizálás célja, hogy két különböző népesség halálozási viszonyait összehasonlíthatóvá tegyük, olyan módon, hogy a mutatószámokat közös alapra helyezzük.

Alapvetően kétféle standardizálási eljárás ismert: a direkt és az indirekt megközelítés. Mind a két eljáráshoz szükség van egy úgynevezett referencia-populáció kijelölésére, ennek népességi arányai fogják jelenteni a viszonyítási standardot. Ez lehet valós, vagy hipotetikus. Kor szerinti standardizálás esetén ismernünk kell a referencia-népesség korstruktúráját, vagy a legalábbis a korszpecifikus halálozási rátáit. Mivel a két standardizálási eljárás két teljesen eltérő eredményre vezet, csak az azonos módszerrel standardizált értékek hasonlíthatók össze. A **direkt standardizálás** következményeként az összehasonlítani kívánt népségek halálozási arányainak különbsége már nem függ az eltérő korstruktúráktól, csak az eltérő korszpecifikus halálozási arányoktól. Az **indirekt standardizálás** eredményeként lényegében fordítva járunk el, és általa arra a kérdésre tudunk választ adni, hogy a korösszetétel maga tisztán mekkora eltérést eredményez a két népesség halálozási viszonyaiban.

A **standardizált halandósági hányados (SHH)** a tényleges és a várható halálozás hányadosa, amely érték azt hivatott kifejezni, hogy egy adott (akár területi, akár egyéb módon csoportosított) népességcsoport relatív mértékben mennyire tér el egy referencia-népesség értékeitől. Ezt a mutatót gyakran százalékosan adják meg.

A KSH a mutatót százezer lakosra számítva és az Egészségügyi Világszervezet (WHO) által ajánlott módon az európai népesség korösszetételére standardizálva állítja elő.

Táblázat: A férfiak kor szerinti halálozási arányszámai százezer férfira számítva, standardizált halandósági hányados területi egység szerint 2013-ban

Területi egység, népességnagyság- kategória	0	1-14	15-39	40-49	50-59	60-69	70-79	80-89	90-	Össze- sen	Stan- dardi- zált halan- dósági há- nya- dos
	éves										
Budapest	434	10	67	304	1 100	2 221	4 513	11 243	23 484	1179	81,6
Pest	367	13	70	373	1 465	2 827	5 485	13 348	27 873	1164	100,6
Fejér	479	27	96	432	1 335	2 850	6 314	13 483	26 147	1307	104,7
Komárom-Esztergom	748	14	93	420	1 407	3 314	6 128	14 633	30 086	1393	111,1
Veszprém	343	4	85	397	1 387	2 663	5 032	12 682	28 729	1298	95,6
Győr-Moson-Sopron	669	19	71	310	1 400	2 797	5 561	13 218	28 340	1259	99,3
Vas	397	12	100	399	1 417	2 979	6 246	13 856	23 565	1450	106,1
Zala	562	6	81	416	1 418	2 540	5 564	13 139	27 027	1405	98,2
Baranya	689	8	65	371	1 556	2 769	5 551	13 355	24 791	1379	100,9
Somogy	1 372	10	96	420	1 527	2 817	5 996	13 207	33 850	1469	106,4
Tolna	899	33	94	413	1 311	2 763	5 433	14 376	29 209	1377	101,3
Borsod-Abaúj-Zemplén	1 153	16	103	565	1 789	3 503	6 521	14 962	31 124	1496	122,0
Heves	802	10	85	456	1 341	2 876	5 349	12 976	23 217	1346	99,1
Nógrád	569	15	85	371	1 650	3 171	6 198	14 910	27 126	1514	112,2
Hajdú-Bihar	549	5	70	411	1 454	2 852	5 444	12 028	24 721	1212	98,0
Jász-Nagykun-Szolnok	562	11	117	518	1 521	2 947	6 192	12 782	24 929	1467	106,3
Szabolcs-Szatmár-Bereg	419	16	91	471	1 435	2 928	6 303	14 850	25 055	1188	108,7
Bács-Kiskun	561	17	92	482	1 465	2 618	5 696	13 354	26 445	1361	101,2
Békés	590	13	101	427	1 535	2 956	5 803	12 528	23 121	1519	102,1
Csongrád	599	19	81	361	1 280	2 698	5 209	12 373	23 734	1304	93,7
Összesen	590	14	85	410	1 427	2 788	5 558	12 971	26 032	1 314	100,0

Magyarországon a férfiak esetén 2013-ban a standard halálozási arányszám, az európai referencia-népesség korösszetétele szerint standardizálva, 100 000 főre vetítve 1314,2 volt. Az országon belül Békés megyében volt a legmagasabb a mutató: 100 000 főre vetítve 1519,4, míg Budapesten több mint 18%-kal volt kedvezőbb a helyzet, mint az országos érték.